

گزینش صفات مطلوب برای بهبود عملکرد ارقام ماش تحت شرایط خشکی

مهدي هاشم زهي^۱ و ابوالقاسم مرادقلي^۲

۱- کارشناس ارشد، دانشگاه جامع علمی کاربردی واحد خراسان جنوبی، (نویسنده مسوول: Hashemzahi.mehdi@gmail.com)

۲- کارشناس ارشد، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی سیستان

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۱/۲۴ تاریخ پذیرش: ۹۲/۵/۳۰

چکیده

به منظور بررسی روابط موجود بین صفات مؤثر بر عملکرد دانه ۶ رقم ماش در قالب طرح بلوکهای کامل تصادفی در ۳ تکرار و دو آزمایش جداگانه نرمال و تنش خشکی اجرا گردید. نتایج تجزیه همبستگی نشان داد که صفات فنولوژیک بیشترین همبستگی مثبت و معنی دار را با عملکرد دانه داشتند. با انجام رگرسیون گام به گام دو صفت روز تا ظهور غلاف و روز تا ۵۰ درصد گلدهی به ترتیب وارد مدل شده و در مجموع ۹۹/۹ درصد از تغییرات عملکرد را توجیه نمودند. تجزیه علیت برای عملکرد دانه گیاه نشان داد که صفت تعداد روز تا ظهور غلاف دارای اثر مستقیم و منفی روی عملکرد دانه بود و نیز همچنین صفت تعداد روز تا ۵۰ درصد گلدهی دارای بیشترین اثر مستقیم و مثبت روی عملکرد دانه داشت. بنابراین می توان از این صفات به خوبی در برنامه های اصلاحی و افزایش عملکرد استفاده کرد.

واژه های کلیدی: ماش، همبستگی، تجزیه علیت، رگرسیون گام به گام، عملکرد دانه

مقدمه

در شرایط تنش خشکی که وراثت پذیری عملکرد، به دلیل اثرات متقابل و بالای ژنوتیپ و محیط، به میزان زیادی کاهش می یابد، به همین دلیل باید برای بهبود عملکرد، صفاتی را که همبستگی بالایی با آن داشته و کمتر تحت تأثیر محیط قرار دارند در نظر گرفت (۶). انتخاب برای صفات مرفولوژیکی و مرفوفیزیولوژیکی آسان و دقیق بوده و توارث پذیری این صفات نسبتاً بالاست، پس بازده ژنتیکی آنها مطلوب بوده و انتخاب بر اساس این صفات راه مطمئن و سریعی برای غربال جوامع گیاهی و بهبود عملکرد می باشد. بنابراین کنترل بهتر اثرات محیط در طی برنامه های اصلاحی برای بهبود عملکرد می تواند از طریق انتخاب غیرمستقیم برای صفاتی که همبستگی خوبی با عملکرد داشته و کمتر تحت تأثیر محیط هستند صورت گیرد (۶). دانش و اطلاعات در مورد نحوه توارث مرفوفیزیولوژیکی نیز برای به نژادگران به منظور تعیین دقیق صفاتی به عنوان معیارهای انتخاب مفید و ضرورست همبستگی صفات مختلف با عملکرد دانه به تصمیم گیری در مورد اهمیت نسبی این صفات و ارزش آنها به عنوان معیارهای انتخاب کمک می کند (۱). با کمک تجزیه رگرسیون گام به گام می توان اثر صفات غیرمؤثر یا کم تأثیر را در مدل رگرسیونی روی عملکرد حذف نموده و تنها صفاتی را که تأثیر قابل ملاحظه ای از تغییرات عملکرد را توجیه می کنند مورد بررسی قرار داد (۱۱). کلیات روش تجزیه در بررسی های ژنتیکی به کار گرفته شد (۱۲). سپس

تئوری و کاربرد این روش توسط سایر محققین از جمله لی (۹)، که برای اولین بار اجزاء عملکرد را با تجزیه علیت تحلیل نمود، تکوین یافت و امروزه یکی از روش های متداول بررسی روابط علت و معلولی بین متغیرها می باشد و به منظور درک ارتباط بین صفات و عملکرد به کار گرفته می شود.

استفاده از تجزیه و تحلیل ضرایب مسیر نیاز به تعیین ارتباط علت و معلولی بین متغیرها، بر اساس شواهد قبلی و یا فرضیات موجود دارد. بنابراین محقق می بایست ابتدا مدلی را برای روابط علی بین متغیرها فرض نماید. هر چه مدل تعیین شده برای این بررسی آماری توصیف بهتری را از روابط موجود بین متغیرها داشته باشد، نتایج حاصل معتبرتر خواهد بود (۳). در صورتیکه اطلاعی از مدل مسیر در دسترس نباشد، با انجام رگرسیون گام به گام می توان متغیرهایی را که بیشترین توجیه را از تغییرات متغیر تابع دارند، شناسایی نمود و دیاگرام مسیر را ترسیم کرد (۵). در بسیاری از موارد مشاهده می شود که یک متغیر نه تنها دارای اثر مستقیمی بر متغیر دیگر است، بلکه به طور غیرمستقیم از طریق سایر متغیرها نیز بر آن تأثیر می گذارد. برای مثال عملکرد یک رقم گندم تحت تأثیر صفاتی نظیر طول خوشه، تعداد خوشه در واحد سطح، تعداد دانه در خوشه و وزن دانه می باشد.

تعداد دانه نه تنها به طور مستقیم بر عملکرد اثر می گذارد، بلکه به طور غیرمستقیم از طریق (مسیر) وزن دانه نیز آن را تحت تأثیر قرار می دهد. دلیل این

بافت لومی با هدایت الکتریکی ۳/۳ دسی زیمنس بر متر و PH برابر با ۸ بوده و آب آبیاری دارای هدایت الکتریکی ۲-۳ دسی زیمنس بر متر و PH برابر ۸ می‌باشد. این تحقیق در قالب طرح بلوک کامل تصادفی در ۳ تکرار و دو آزمایش جداگانه در شرایط نرمال و تنش خشکی اجرا گردید. تیمارهای مورد بررسی در این تحقیق شامل ۶ رقم ماش به نامهای پرتو، سیستان، و ارقام وارداتی شامل MN92، MN94، و PUSA و فاصله بین خطوط ۵۰ سانتی‌متر و روی خط ۱۰ سانتی‌متر بود. آبیاری تا مرحله گلدهی در دو آزمایش انجام و در آزمایش تنش از این مرحله به بعد آبیاری قطع گردید. کلیه عملیات زراعی، تک کردن بوته‌ها، وجین علف‌های هرز در هر دو آزمایش به‌طور یکسان انجام گرفت. صفات مورد بررسی شامل روز تا ۵۰ درصد گلدهی، روز تا ظهور غلاف، روز تا رسیدگی، ارتفاع بوته، تعداد دانه در غلاف، طول غلاف، تعداد شاخه در بوته، وزن هزار دانه، عملکرد دانه در هکتار، وزن دانه در غلاف و تعداد غلاف سقط شده در بوته بود. کلیه صفات در هر دو آزمایش به‌طور جداگانه در هر کرت اندازه‌گیری شدند. کلیه آنالیزهای فوق با استفاده از نرم‌افزار SPSS، MSTAT-C، و Excell انجام گرفت.

نتایج و بحث

ضرایب همبستگی ساده بین صفات

برای ارزیابی رابطه بین صفات و آگاهی از میزان تغییرات مشترک بین صفات از تجزیه همبستگی ساده صفات با استفاده از روش پیرسون روی داده‌های کمی در شرایط آزمایش تنش خشکی استفاده شده است. در برنامه‌های به‌نژادی عدم توجه به ارتباط بین صفات و انتخاب برای یک صفت بدون توجه به سایر صفات نتایج مطلوبی را در بر نخواهد داشت. بنابراین در برنامه‌های اصلاحی بایستی همبستگی بین صفات و انتخاب برای یک صفت با توجه به سایر صفات مورد توجه قرار داد (۴). نتایج همبستگی ساده بین صفات مورد بررسی ۶ رقم ماش در شرایط آزمایش تنش خشکی در (جدول ۱) نشان داده شده است.

مشاهدات نشان داد که بیشترین همبستگی مثبت و معنی‌دار در بین صفات به ترتیب روز تا ۵۰ درصد گلدهی با روز تا رسیدگی ($r=0/99$) و تا ظهور غلاف ($r=0/99$) و همچنین روز تا ظهور غلاف با روز تا رسیدگی ($r=0/98$)، ارتفاع با تعداد دانه در غلاف ($r=0/95$)، مشاهده شد که همگی در سطح ۱٪ آماری معنی‌دار شده‌اند. همبستگی مثبت و معنی‌داری بین صفات فنولوژیک وجود دارد و این موضوع دلالت بر آن دارد که در برنامه‌های اصلاحی برای افزایش یا کاهش

استنباط همبستگی بین تعداد و وزن دانه می‌باشد. زیرا به‌طور معمول با افزایش تعداد دانه در خوشه وزن دانه کاهش می‌یابد. تجزیه علیت روش مناسبی است برای تعیین سهم اثرات مستقیم و غیرمستقیم یک متغیر روی متغیر دیگر، در تجزیه علیت، ضرایب همبستگی بین دو متغیر به اثر مستقیم و اثرات غیرمستقیم تفکیک و تجزیه می‌شود (۱۱). اطلاعات حاصل از همبستگی را می‌توان از طریق تفکیک آنها به اثرات مستقیم و غیرمستقیم افزایش داده، به همین منظور انجام تجزیه علیت پیشنهاد می‌شود.

داواری و لوترا (۶) در مطالعات خود روی ارقام گندم نان با تجزیه ضرائب همبستگی و علیت نشان دادند که در شرایط تنش خشکی، صفات شاخص برداشت، تعداد سنبله در هر گیاه، و طول سنبله اجزا مهم عملکرد بوده و انتخاب بر اساس آنها می‌تواند برای بهبود عملکرد مؤثر باشد.

دیوارت و آدامز (۸)، در یک گزینش دوره‌ای در سه مکان، خانواده‌های F3 و F4 را ارزیابی کردند و از طریق تجزیه علیت نشان دادند که تعداد و اندازه برگ اثرات بسیار معنی‌داری روی عملکرد لوبیا دارند و این اثرات به‌طور غیرمستقیم از طریق دو جزء اصلی عملکرد یعنی تعداد غلاف در گیاه و اندازه بذر اعمال می‌شوند.

دیموا و اسوتلوا (۷) در بررسی اجزای عملکرد در سه هیبرید از لوبیا گزارش کردند که عملکرد دانه در لوبیا به‌طور معنی‌داری با تعداد بذر در گیاه همبستگی دارد. همچنین عملکرد دانه با وزن صد دانه، تعداد، وزن و طول غلاف و تعداد بذر در غلاف همبستگی معنی‌داری داشته است.

آلتینباس و سپتوقلو (۲)، با مطالعه عملکرد و اجزای آن در ۷۵ رقم لوبیا چشم بلبلی نشان دادند که عملکرد به‌طور معنی‌دار و مثبت با تعداد غلاف در بوته، تعداد دانه در غلاف و تعداد شاخه در بوته همبستگی دارد و تعداد روز تا گلدهی و تعداد روز تا رسیدن کامل، هیچکدام تأثیری بر عملکرد دانه نداشتند و نتایج تجزیه علیت نشان داد که تعداد غلاف در بوته، مهم‌ترین اثر را در بین اجزای عملکرد روی عملکرد دانه دارد. تحقیق حاضر به‌منظور تعیین همبستگی و اثرات مستقیم و غیرمستقیم صفات مختلف بر عملکرد دانه ۶ رقم ماش در شرایط تنش خشکی انجام گرفته است.

مواد و روش‌ها

این آزمایش در سال زراعی ۱۳۸۶ در ایستگاه تحقیقات کشاورزی زهک شهرستان زابل اجرا گردید که دارای اقلیم کشاورزی بسیار خشک با تابستان بسیار گرم و طولانی می‌باشد. خاک این ایستگاه تحقیقاتی از نوع

روز تا ظهور غلاف، روز تا ۵۰ درصد گلدهی و روز تا رسیدگی همبستگی منفی و معنی داری در سطح احتمال ۱٪ داشت و به نظر می رسد که ژنوتیپ های دیررس در شرایط تنش خشکی باعث کاهش عملکرد دانه می شوند.

نتایج این تحقیق با گزارشات نایدو و همکاران (۱۰)، مطابقت داشته و عدم مطابقت نتایج با سایر گزارشات را می توان در شرایط محیطی و ارقام مورد مطالعه دانست.

طول دوره رشد می توان با بررسی روز تا اولین گلدهی تخمین مناسب و قابل قبولی از طول دوره رسیدگی گیاهان مورد مطالعه داشت و انتخاب را زودتر انجام داد. بیشترین همبستگی منفی و معنی دار در سطح ۱٪ در بین صفات روز تا ظهور غلاف ($r = -0.99$) و روز تا ۵۰ درصد گلدهی ($r = -0.97$) به ترتیب با عملکرد دانه، روز تا رسیدگی و عملکرد دانه ($r = -0.95$)، تعداد دانه در غلاف با طول غلاف ($r = -0.85$)، و ارتفاع با طول غلاف ($r = -0.82$) مشاهده شد. صفت عملکرد دانه با صفات

جدول ۱- ضرایب همبستگی صفات در شرایط تنش خشکی

روز تا ۵۰ درصد گلدهی	روز تا ظهور غلاف	روز تا رسیدگی	ارتفاع	تعداد دانه در غلاف	طول غلاف	تعداد شاخه در بوته	وزن ۱۰۰۰ دانه	عملکرد دانه در هکتار	وزن دانه در غلاف	تعداد غلاف سقط شده در بوته	
۱	۰/۹۹**	۰/۹۹**	۰/۴۳	۰/۳۳	-۰/۰۶	-۰/۵۰	۰/۷۴	-۰/۹۷**	-۰/۰۶	-۰/۵۱	روز تا ۵۰ درصد گلدهی
	۱	۰/۹۸**	۰/۴۴	۰/۳۳	-۰/۰۳	-۰/۴۹	۰/۷۱	-۰/۹۹**	-۰/۰۷	-۰/۵۳	روز تا ظهور غلاف
		۱	۰/۴۶	۰/۳۶	-۰/۱۴	-۰/۵۵	۰/۸۱	-۰/۹۵**	۰/۰۲	-۰/۴۷	روز تا رسیدگی
			۱	۰/۹۵**	-۰/۸۲*	-۰/۵۱	۰/۲۵	-۰/۴۶	۰/۱۲	-۰/۱۷	ارتفاع
				۱	-۰/۸۵*	-۰/۵۵	۰/۱۲	-۰/۳۶	۰/۰۶	-۰/۲۸	تعداد دانه در غلاف
					۱	۰/۴۴	-۰/۲۰	-۰/۰۰۱	-۰/۲۸	-۰/۱۲	طول غلاف
						۱	-۰/۶۳	۰/۴۹	-۰/۶۸	۰/۷۱	تعداد شاخه در بوته
							۱	-۰/۶۲	۰/۴۸	-۰/۲۴	وزن ۱۰۰۰ دانه
								۱	۰/۰۸	۰/۵۹	عملکرد دانه در هکتار
									۱	-۰/۱۹	وزن دانه در غلاف
										۱	تعداد غلاف سقط شده در بوته

* و **: به ترتیب معنی دار در سطح احتمال ۵٪ و ۱٪.

رگرسیون گام به گام^۱

هر کدام از این متغیرها که (R^2) بزرگتری دارد به مدل اضافه می شود. بعد از آن مدل رگرسیونی دیگری با متغیر اولی و متغیر اخیر تشکیل داده و مدل تست می گردد. اگر متغیر دوم معنی دار نشد از مدل حذف می شود و اگر معنی دار بود در مدل باقی می ماند. ولی لازم است که دوباره تست متغیر اول صورت گیرد زیرا ممکن است که این متغیر جزئی از متغیر دومی بوده باشد و این دو همبستگی زیادی با هم داشته باشند. سایر متغیرها نیز به همین صورت به مدل افزوده شده و در نهایت در مدل متغیرهایی باقی می ماند که در جوار هم دیگر معنی دار باشند (۱۱). نتایج رگرسیون گام به گام در محیط تنش خشکی با در نظر گرفتن عملکرد دانه به عنوان متغیر وابسته و سایر صفات به عنوان متغیرهای مستقل انجام شد (جدول ۲). دو صفت روز تا ظهور غلاف و روز تا ۵۰ درصد گلدهی به ترتیب وارد مدل رگرسیون شدند. این دو صفت در مجموع ۹۹/۹ درصد از تغییرات عملکرد دانه را توجیه کردند و سایر صفات مورد بررسی تأثیر معنی داری بر مدل نداشته اند. به نظر می رسد که در شرایط تنش و بدون تنش می توان از این صفات در جهت بهبود عملکرد دانه استفاده نمود

رگرسیون گام به گام به هم مثل روش صعودی می باشد با این تفاوت که بعد از وارد شدن هر متغیر به مدل، اثرات متغیرهایی که قبلاً وارد شده اند نیز مجدداً آزمون می شوند و اگر این متغیرهای قبلی در جوار متغیرهای جدید معنی دار نشوند، متغیری که F آن از همه کوچک تر است از مدل حذف می شود و این عملیات تا جایی که دیگر نتوان متغیر جدیدی را اضافه نمود و نه متغیر قبلی را حذف نمود ادامه می یابد. البته برای وارد شدن متغیر جدید سطح احتمال را ۵ درصد در نظر می گیرند ولی برای حذف متغیر قبلی سطح احتمال را ۱ درصد در نظر می گیرند تا احتمال حذف کمتر شود. در این روش ابتدا همبستگی ساده تمام متغیرهای مستقل را با متغیر وابسته به دست می آوریم، سپس متغیری که بزرگترین همبستگی را با متغیر وابسته (Y) دارد، وارد مدل می شود و ضریب رگرسیونی آن متغیر را آزمایش می کنیم و اگر این ضریب معنی دار بود در مدل باقی مانده و در غیر این صورت از مدل حذف می شود، سپس ضریب تبیین (R^2) سایر متغیرهای مستقل را زمانی که متغیر مستقل اولی در مدل باشد، به دست آورده و

ولی بایستی توجه نمود که با بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم صفات از طریق تجزیه علیت و تفسیر آن به اطلاعات دقیقتر و قابل قبولی در این زمینه دست خواهیم یافت و تنها بر اساس تجزیه رگرسیونی و همبستگی نمی‌توان به معرفی شاخص انتخاب پرداخت (۱۱).

جدول ۲- تجزیه رگرسیون گام به گام برای عملکرد دانه به‌عنوان متغیر وابسته و سایر صفات به‌عنوان متغیرهای مستقل در شرایط تنش خشکی

Std.error	R ² adj	R ²	R	صفت وارد شده به مدل
۲۹/۳۵	۰/۹۷۳	۰/۹۷۸	۰/۹۸۹	روز تا ظهور غلاف
۸/۳۱	۰/۹۹۸	۰/۹۹۹	۰/۹۹۹	روز تا ۵۰ درصد گلدهی

استفاده از ضرایب همبستگی این صفات صورت گرفته است. بدین مفهوم که همبستگی بین عملکرد دانه و سایر صفات به اثرات مستقیم و غیرمستقیم تجزیه شده است.

نتایج تجزیه علیت در محیط تنش خشکی در (جدول ۳) نشان داده شده است. صفت تعداد روز تا ظهور غلاف با داشتن اثر مستقیم و منفی (۲/۸۹-) روی عملکرد دانه دارای اثر غیر مستقیم از طریق صفت روز تا ۵۰ درصد گلدهی (۱/۹۰) روی عملکرد دانه است. صفت تعداد روز تا ظهور غلاف به دلیل دارا بودن اثر مستقیم منفی با عملکرد دانه نمی‌تواند رابطه خوبی با عملکرد دانه داشته باشد. صفت روز تا ۵۰ درصد گلدهی دارای اثر مستقیم و مثبت (۱/۹۱) و اثر غیرمستقیم از طریق صفت روز تا ظهور غلاف (۲/۸۸-) روی عملکرد دانه می‌باشد. مشاهده می‌شود که اثر مستقیم صفت روز تا ۵۰ درصد گلدهی از میزان همبستگی بین این صفت با عملکرد دانه بیشتر شده است و این بیانگر این مطلب می‌باشد که صفت دیگر از طریق اعمال اثرات غیرمستقیم نسبت به اثر مستقیم صفت روز تا ۵۰ درصد گلدهی تأثیر بیشتری بر عملکرد دانه دارا می‌باشد. بنابراین صفت روز تا ۵۰ درصد گلدهی به دلیل دارا بودن اثر مستقیم و مثبت می‌تواند به‌عنوان معیار گزینش جهت بهبود عملکرد دانه در برنامه‌های اصلاحی مطرح گردد.

تجزیه علیت^۱

کلیات این روش توسط رایت پیشنهاد شد و در بررسی‌های ژنتیکی به‌کار گرفته شد (۱۲). سپس تئوری و کاربرد این روش توسط سایر محققین از جمله لی، که برای اولین بار اجزاء عملکرد را با تجزیه علیت تحلیل نمود، تکوین یافت (۱۰). و امروزه یکی از روش‌های متداول بررسی روابط علت و معلولی بین متغیرها می‌باشد و به‌منظور درک ارتباط بین صفات و عملکرد به‌کار گرفته می‌شود. استفاده از تجزیه و تحلیل ضرایب مسیر نیاز به تعیین ارتباط علت و معلولی بین متغیرها، بر اساس شواهد قبلی و یا فرضیات موجود دارد. بنابراین محقق می‌بایست ابتدا مدلی را برای روابط علی بین متغیرها فرض نماید. هر چه مدل تعیین شده برای این بررسی آماری توصیف بهتری را از روابط موجود بین متغیرها داشته باشد، نتایج حاصل معتبرتر خواهد بود (۳). در صورتی که اطلاعاتی از مدل مسیر در دسترس نباشد، با انجام رگرسیون گام به گام می‌توان متغیرهایی را که بیشترین توجیه را از تغییرات متغیر تابع دارند، شناسایی نمود و دیاگرام مسیر را ترسیم کرد (۵).

به‌منظور بررسی روابط علی و معلولی صفات مختلف با عملکرد دانه و معرفی صفات و تعیین شاخص‌های دقیق برای انتخاب در جهت افزایش عملکرد دانه در محیط تنش خشکی و نیز برای تعیین اثرات مستقیم و غیرمستقیم این صفات روی عملکرد دانه، تجزیه علیت با

جدول ۳- تجزیه علیت صفات مربوط به عملکرد دانه در شرایط تنش خشکی

صفات زراعی	اثرات غیر مستقیم از طریق			ضرایب همبستگی با عملکرد دانه
	اثرات مستقیم	روز تا ظهور غلاف	روز تا ۵۰ درصد گلدهی	
روز تا ظهور غلاف	-۲/۸۹	-	۱/۹۰	۰/۹۹
روز تا ۵۰ درصد گلدهی	۱/۹۱	-۲/۸۸	-	۰/۹۸
اثر باقیمانده ۱/۴۱				

منابع

1. Agrama, H.A.S. 1996. Sequential path analysis of grain yield its components in maize. Plant Breeding, 115: 343-346.
2. Altinbas, M. and H. Senetoglu. 1993. A study to determine components affecting grain yield in cowpea (*Vigna unguiculata* L.). Turkish Journal of Agricultural and Forest. 17: 775-784.
3. Amiri Fahlyani, R. 1997. Evaluation of Four physiological traits for selection drought resistant wheat varieties. MS Thesis. Plant Breeding. College of Agriculture. Shiraz University. (In Persian)
4. Bhatt, G.M. 1970. Multivariate analysis approach to selection of parents for hybridization aiming at yield component in self pollination crops. Australian Journal of Agricultural Research, 21: 1-7.
5. Bohrani, A. and Z. Tahmasebi Sarvestani. 2005. 'N application rate and time on qualitative and quantitative characteristics, efficient remobilization of dry matter and nitrogen in two cultivars of winter wheat', Agricultural Sciences of Iran. 36: 1263-1271. (In Persian)
6. Dawari, N.H. and O.P. Lutra. 1991. Character association studies under high and low environments in wheat (*Triticum aestivum* L.) Indian Journal of Agricultural Research, 25: 515-518.
7. Dimova, D. and D. Svetleva. 1992. Inheritance and correlation of some quantitative traits in French bean in relation to increasing the effectiveness of selection. Plant Breeding. 63: 344 pp.
8. Duart, R.A. and M.W. Adams. 1972. A path coefficient analysis of some yield component interrelation in field bean (*phaseolus vulgaris* L.) Crop Science, 12: 579-582.
9. Li, C.C. 1956. The concept of path coefficient and its impact on population genetics Biometrics, 12: 190-206.
10. Naidu, N., V. Grosoiah, A. Satayanarayna and V. Raja Rajeswari. 1993. Variation in developmental and morpho-physiological traits under different environments and their relation to grain yield of greengram [*Vigna radiata* (L.) Wilczek]. Indian Journal of Agricultural Research, 63: 473-478.
11. Rezaee, A. and A. Soltani. 2003. Applied regression analysis. Publishing Center, Isfahan University of Technology. 294 pp. (In Persian)
12. Sharifi Alhousseini, M. 1998. Drought effects on some traits of bread wheat and durum wheat. M.Sc. Thesis. Plant Breeding. Department of Agriculture, Tabriz University. (In Persian)
13. Talebi, A. 2007. The multivariate analysis transfer assimilate and indices of drought resistance in wheat. MS Thesis. College of Agriculture. Zabol University. (In Persian)

Improving Yield Performance of Mungbean (*vigna radiata* L.) under Drought Conditions Via Selection of Desirable Traits

Mehdi Hashemzahi¹ and Abolghasem Moradgholi²

1- M.Sc., Applied Science University of South Khorasan Province

(Corresponding author: Hashemzahi.mehdi@gmail.com)

2- M.Sc., Agriculture and Natural Resources Research Center of Sistan

Received: February 12, 2013

Accepted: August 21, 2013

Abstract

In order to study the relationships between traits affecting grain yield in six Mungbean cultivars two separate random complete block designs were conducted in three replicates under normal and drought. Conditions Correlation analysis showed that phenological traits had the most positive and significant correlation with seed yield. Stepwise regression performed two traits namely, days to pod and days to 50 percent flowering, respectively and models were totally identified 99.9 percent of yield changes. Path analysis for yield of plant traits showed that days to pod emergence had direct and negative effects on yield was also the trait days to flowering and -50 percent flowering had the highest direct positive effects on yield. Therefore, this trait can be good for using in breeding programs to increase yield performance of mungbean cultivars.

Keywords: Mungbean, Correlation, Path analysis, Stepwise regression, Yield